

ment geplaatst staatsomroepbedrijf opgaan. Dan was, onder strikte Duitse controle, een Nederlandse Arbeidsdienst in opbouw. Aan het onderwijs ontbrak nog veel, maar het uitziften van boeken met anti-Duitse passages was in de visie van de *Reichskommissar* een eerste belangrijke stap in de goede richting. De secretaris-generaal van het nieuwe departement van opvoeding, wetenschap en cultuurbescherming zou stellig verdere maatregelen nemen. En tenslotte zou dan, met inschakeling van tal van namen die in het vooroorlogse Nederland een goede klank hadden, de Winterhulp Nederland van start kunnen gaan.

Dat alles had Seyss-Inquart in een maand of vijf tot stand kunnen brengen zonder bij de instanties op welke feitelijke medewerking hij aangewezen was, op veel weerstand te stuiten. Alles tezamen kwam het er op neer dat hij naast het eigenlijke politieke vlak waarin hij de NSB, zoals wij het uitdrukten, een streepje vóór gegeven had, met succes bezig was, de nieuwe organisatorische vormen te scheppen die in een later stadium Nederlands samengaan met het Derde Rijk zouden bevorderen. Haast had hij niet. Duitslands overwinning stond voor hem vast en hij had alle hoop dat, onverbeterlijke minderheden uitgezonderd, een in zijn ogen materialistisch en commercieel-geaard volk als het Nederlandse eieren voor zijn geld zou kiezen, anders gezegd, zich meer en meer zou openstellen voor de historische kansen die hij het als Hitlers hoogste vertegenwoordiger in het 'nieuwe Europa' aanbood.

Werd er ook verzet gepleegd? Hier en daar. Bestonden er al illegale organisaties? Inderdaad, en meer dan de bezetter in de late herfst van '40 wist. Onwaarschijnlijk is het intussen dat die bezetter zich daar veel zorgen over maakte. Seyss-Inquart moet er zich wel bewust van geweest zijn dat de fundamentele omzwaai die hij, langzaam maar onverbiddelijk, in Nederland tot stand trachtte te brengen, op weerstand van allerlei aard zou stuiten – een weerstand die hij, de *Reichskommissar*, zou moeten breken. Dat hij dan bovendien voor het actief tegengaan van alle vormen van illegaal werk de steun genoot van de hoogste Nederlandse autoriteiten, kan in die late herfst van '40 slechts zijn opvatting versterkt hebben dat hij bij de verwezenlijking van de opdracht welke zijn *Führer* hem verstrekt had, veelbelovende vorderingen maakte.